PDF Compressor Free Version

میراث مشروطیت در یکصد و دوازدهمین سال تولد و میزان دستیابی به هدف اولیه آن

پیروزی عدالت؟

ظل مرداد است. صاحبقرانیه دم کرده است اما امان شاه مظفر رانه گرمای تابستان که نقرس، درد کلیه و مشروطه خواهان بریده‌اند. مرگ در درندشت صاحبقرانیه در به در به دنبال جان اوست و مشروطه خواهان دم به دم در پی امضای او. تقدیر با مشروطه چیان همدست می‌شود و مشروطه زودتر از مرگ می‌رسد. چهاردهم مرداد داغ ۱۲۸۵، شاه بیمار و رنجور با آن سبیل‌های همایونی تاب داده و چشم‌های خمار و عصایی که او را بسیار پیرتر از ۵۳ سال نشان می‌داد، با دستانی لرزان امضای مبارک را پای مهمترین رکن دموکراسی در ایران زد.

محبوبه ولی، روزنامه نگار

او در زمانه‌ای که ارث پدرش مطابق قرارداد ۱۹۰۷ بین روس و انگلیس تقسیم شده بود و خودش نیمی از سال به خرج جیب ملت در فرنگ به تفرج می گذراند و نیمی دیگر در ارث پدری مشغول غائله مشروطه‌چی‌ها و تحصن‌هایشان بود، فرمان مشروطه را امضا کرد تا شاید امضایش بتواند این همه لکه ننگ در سلطنت قاجار را با خودش بشوید و ببرد.

مشروطه‌خواهان به طرفةالعینی جمع شدند و شور کردند و نظامنامه نوشتند و ۱۴ مهر ۱۲۸۵، سه ساعت مانده به غروب در عمارت گلستان به منظور درک حضور همایونی، شرف حضور به هم رساندند تا آیین گشایش مجلس اول را به جای آورند. مردان مشروطه‌چی روی زمین نشسته و چشم به ورودی تالار برلیان دوخته بودند که شاه مظفر در حالی که دو مرد زیر بازویش را گرفته بودند، آمد و از درد پا روی صندلی نشست و با رقتی قلبی که بیماری مضاعفش کرده بود، گریان شد و گفت: «خدایا، تو را شکر که ملت مرا به آرزوی خود رساندی.»

شاه مظفر را توان سخنی بیش از این شکرگزاری نبود. از این رو نظام الملک پیام او خطاب به آن مردان به مراد رسیده را چنین خواند: «هیچ کدام از شما منتخبین، انتخاب نشدید مگر به واسطه تفوق و رجحانی که از حیث اخلاق و معلومات بر اغلب از مردم داشته‌اید و خود این نکته باعث اطمینان خاطر و قوت قلب ماست. تا امروز نتیجه اعمال هر کدام از شما فقط عاید به خودتان بود و بس ولی امروز شامل حال هزاران نفوس است که شما را انتخاب کرده‌اند و منتظرند که شما با خلوص نیت و پاکی عقیدت به دولت و ملت خدمت نمایید و از اموری که باعث فساد است احتراز نمایید. پس باید کاری کنید که در پیش خدا مسئول و نزد ما شرمنده و خجل نباشید.»

خوب از این خطابه، چنین برمی‌آید که دغدغه آن روز شاه صاحبقران و مشروطه‌خواهان، همان دغدغه امروز ما بوده است و آنچه برایش کمر همت بستند همان است که ایران همچنان به دنبال آن است.

از خطابه ۱۱۲ سال پیش مظفرالدین شاه به اعضای مجلس اول اینطور برمی آید که دغدغه آن روز شاه صاحبقران و مشروطه‌خواهان، همان دغدغه امروز ما بوده است و آنچه برایش کمر همت بستند همان است که ایران همچنان به دنبال آن است

به هر حال مقرر شد در شکل و شمایلی صنفی- طبقاتی فقط شاهزادگان و قاجاریه، علما و طلاب، اعیان و اشراف و تجار هر یک با چهار نماینده و ملاکین و فلاحین با ده نماینده و هر صنف هم با یک نماینده حق داوطلب نمایندگی مجلس را داشته باشند. در ضمن «زبان و سواد فارسی بدانند، رعیت داخله باشند، معروفیت محلی داشته باشند، داخل در خدمت دولتی نباشند، سن آنها کمتر از سی و اضافه از هفتاد نباشد، در امور مملکتی بصیرتی داشته باشند و در نهایت تعدادشان ۶۰ نفر باشد.»

خانه میرزا حسین خان سپه سالار مشیرالدوله، صدراعظم معروف عهد ناصری در میدان بهارستان را در اختیار این پدیده نوظهور گذاشتند. در خانه جمع شدند و باز هم به طرفةالعینی بانگاه یک چشم به قانون اساسی بلژیک و نگاه چشم دیگر به شرع اسلام، قانون اساسی نوشتند و به محضر همایونی بردند. در دانه ناصرالدین شاه مقتول، در حالی که تنها پنج روز با مرگ فاصله داشت، امضای همایونی‌اش را زیر قانون اساسی هم گذاشت تا کار را تمام نکرده از دنیا نرود.

ضرب شست پارلمان به سایه خدا!

در آن روز پاییزی که برای او بوی مرگ می‌داد و برای ایران بوی تولد، رو به مجلس اول گفته بود: خدا همراه شما، بروید مسئولیتی که بر عهده گرفته‌اید با صداقت و درستی انجام بدهید و به فضل قادر متعال و توجه ما، مستظهر و امیدوار باشید.

او خدا را همراه نمایندگان کرد و خودش سه ماه بعد در ۱۸ مرداد ۱۲۸۵ رخت رحلت پوشید.

او مُرد و محمدعلی آمد و دید که سایه خدا روی زمین کمرنگ شده است. سایه‌ای آمده که می گوید سایه ملت است و از سایه خدا حساب نمی‌برد. کلاهش با کلاه مجلس در هم رفت و ثمره فرمان پدر را در بیست و دوم تیر ۱۲۸۷ به دست روس‌ها به توپ بست. اما ۲۲ تیر سال بعدش قوای مشروطه تهران را گرفت و ضرب شستی نشان داد؛ او را از سلطنت خلع و از ایران تبعید کرد.

پس از او دیگر کسی مجلس را به توپ نبست. سایه خدا روی زمین فهمید که نمی‌تواند سایه ملت در مملکت را پاک کرد، حتی اگر نه در عمل بلکه فقط در حرف عصاره ملت باشد. از این رو نه تنها آن را دیگر به توپ نبستند که به شیوه ممالک متجدد صندلی و تریبون هم برایشان آوردند تا همه اسباب تمرین دموکراسی را داشته باشند.

از آن روز با احتساب مجلسی که در حضور چشمان گریان شاه مظفر گشایش شد و مجلسی که محمدعلی به توپ بست، ایران ۲۴ مجلس به خود دید. ۲۴ مجلسی که شاه عزل می‌کرد، بودجه تصویب می‌کرد، برای دربار تعیین تکلیف می‌کرد، سرحدات تعیین می‌کرد، اجازه تاسیس بانک و راه آهن و دانشگاه و ... در ید قدرتش بود، در مورد بستن یا نبستن قرارداد با ممالک دیگر تصمیم می‌گرفت، نفت ملی می‌کرد، گاه بود و گاه سال‌ها نبود، گاه روسی می‌شد و گاه انگلیسی و گاه در قامت یک وطن‌پرست تمام عیار ظاهر می‌شد اما هر چه بود دست کم به نام، سایه مردم بود در حکومت.

یادگار مشروطه کلافی با ۱۳ هزار گره

امتداد این سایه به پس از انقلاب ایران نیز رسید اما با تفاوتی بنیادین؛ مجلس مشروطه در اوج بی‌اعتمادی کامل به پادشاه و در تقابلی آشکار با دولت، اختیارات دربار را به کمترین و اختیارات خود را به بیشترین حد رسانده بود تا بتواند استبداد را به حداقل ممکن برساند اما مجلس پس از انقلاب اسلامی با مشروعیت و اعتباری که برای حکومت حاکمه قائل بود، دیگر خود را در تقابل با دولت نمی‌دید و این امید جاری شد که با وفاق و همدلی که میان دولت و مجلس وجود دارد، یادگار مشروطه که در ۳۱ تیر ۱۳۵۹ به «مجلس شورای اسلامی» تغییر نام داد، بتواند به بهترین شکل ممکن، به عنوان رکن دوم دموکراسی و کاتالیزور توسعه و پیشرفت در کشور عمل کند. مجلسی که امروز پس از ۱۱۲ سال از فرمان شاه مظفر دیده می‌شود، به باور خیلی‌ها، حتی خود نمایندگان، مطابقتی با آن امید و آرزوها ندارد؛ ملغمه مبهمی است با ۱۳ هزار قانون مصوب که کلاف امور سه قوای قضائیه و مقننه و مجریه را سر در گم کرده و خودش هم در بسیاری موارد نمی‌تواند سر این کلاف را پیدا کند. رسول خضری، عضو کمیسیون اجتماعی مجلس و نماینده سردشت و پیرانشهر، در این مورد می‌گوید: الگوی قانون‌گذاری ما برمی‌گردد به الگوبرداری آن از فرانسه که کمتر از ۳ هزار قانون است اما در حال حاضر ما بیش از ۱۳ هزار قانون تصویب کردیم که بعضا در تناقض با یکدیگر هستند.

او این حجم از قانونگذاری را مانع تراشی برای کسانی که می‌خواهند کار کنند و راه نشان دادن به آنهایی که می‌خواهند قانون را دور بزنند، عنوان می‌کند.

علی اصغر یوسف نژاد، عضو هیات رئیسه مجلس نیز خبر داده که مجلس دهم در دو سالی که از عمرش می‌گذرد، از ۲۷ خرداد ۹۵ تا ۲۷ خرداد ۹۷، ۱۱۲ فقره قانون تصویب کرده که بسیاری از آنها آیین‌نامه دولت را ندارند و مهلت تصویب آئین‌نامه ۴۸ فقره آنها هم به پایان رسیده است. این حجم از قانونگذاری و در عین حال ناکارآمدی آنها، حاکی از قربانی شدن کیفیت به پای کمیت در مجلس ایران است. در حالی که تجربه مجالس دیگر کشورها نشان می‌دهد، با تصویب قوانین بسیار کم و حذف قوانین زاید توانسته‌اند موفق عمل کنند.

مجلس به تناسب وظیفه قانونگذاری و نظارتی‌اش باید در جریان چگونگی اداره کشور باشد اما در ماه‌های اخیر صرفا در کسوت یک پرسشگر در آمده که گویی خودش هم نمی‌داند چه شده که وضع این چنین شده است! و تنها واکنشی که این روزها از مجلس دیده می‌شود، جنگ امضا برای سوال از دولت است

مجلس بودجه‌خوار

برای تصویب هر یک از این انبوه قوانین، ساعت‌ها وقت و هزینه صرف شده است. دو سال پیش بود که حشمت الله فلاحت پیشه، از نمایندگان مجلس در صحن علنی مجلس صدایش درآمد و گفت: «نمایندگان چه گناهی کرده‌اند که باید گزارش‌های مرکز پژوهش‌ها را هم مطالعه کنند و هم در جلسه علنی گوش دهند، در حالی که هر دقیقه مجلس ۳۰۰ میلیون تومان هزینه دارد؛ این گزارش‌ها بر پایه چه بخشی از آیین‌نامه قرائت و دو ساعت از وقت مجلس صرف آن شد؟»

سال بعد، یعنی پاییز پارسال محمدرضا تابش با طرح این سوال که در مجلس چه اتفاقی افتاده که بودجه‌اش در ۱۳ سال، ۲۸ برابر شده است؟ اعلام کرد که بودجه نهاد قانونگذار کشور طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۷، از ۲۸ میلیارد تومان در مجلس هفتم به ۶۸۰ میلیارد تومان در مجلس دهم رسیده است. در حالی که بودجه بسیاری از وزارتخانه‌ها نصف این رشد را هم نداشته‌اند.

اینکه خود نمایندگان از این بودجه و هزینه‌ها ناراضی هستند، حاکی از نبود یک مکانیزم مطمئن برای تغییر این رویه است. حسن کامران، نماینده مردم اصفهان همین چند وقت پیش از هزینه بی‌ضابطه‌ای که برای دستشویی‌های مجلس شده، انتقاد کرده و گفته است: مجلس هفت طبقه و در هر طبقه دو دستشویی دارد که روی هم رفته و با حساب سرانگشتی برای هر دستشویی ۲۶ میلیون هزینه کرده‌اند که سرجمع آنها می‌شود چیزی حدود ۳۰۰ میلیون تومان که خارج از مناقصه به افراد واگذار شده تا ساخته شود.

بهارستان امروز ملغمه مبهمی است از ۱۳ هزار قانون مصوب که کلاف امور را سر در گم کرده و خودش هم در بسیاری موارد نمی‌تواند سر این کلاف را پیدا کند. برای تصویب هر یک از این انبوه قوانین، ساعت‌ها وقت و هزینه صرف شده است. دو سال پیش که دلار یک چهارم امروز بود، این هزینه دقیقه‌ای، ۳۰۰ میلیون تومان اعلام شد

کدورتی به نام «شفافیت»

این تنها هزینه‌ها نیستند که مورد سوال هستند، از هزینه تبلیغات نمایندگان گرفته تا مخفی بودن رأیی‌هایی که می‌دهند، از غیبت‌هایشان در جلسات مجلس تا تغییر ناگهانی گرایش‌هایشان، از سفرهای خارجی و خرید کردن‌هایشان در زمان امر رهبری به حمایت از تولید ملی تا رانتخواری‌هایی که خبرشان می‌رسد و کسی شفافشان نمی‌کند، همگی مجلس را به یکی از کدرترین نهادها در مقوله «شفافیت» بدل کرده است.

حالا با وجود این همه ابهام، بودجه مجلس بیش از همه این سوال را ایجاد می‌کند که آیا کارآیی مجلس به تناسب بودجه‌اش رشد داشته است؟ یا مجلسی که روزگاری نور چشمی مشروطه‌خواهان و آزادی‌خواهان در ایران بود، حالا نور چشمی لایحه بودجه شده است؟ این روزها که کشور در شرایط حساسی قرار دارد، شاید بهترین زمان برای پاسخ «آری» مجلس به این سوال باشد. مجلس به تناسب وظیفه قانونگذاری و نظارتی‌اش باید در جریان چگونگی اداره کشور باشد اما در ماه‌های اخیر صرفا در کسوت یک پرسشگر در آمده که گویی خودش هم نمی‌داند چه شده که وضع این چنین شده است! و تنها واکنشی که این روزها از مجلس دیده می‌شود، جنگ امضا برای سوال از دولت است. وقتی مشروطه خواهان تهران را گرفتند، مجلسی سی نفره بودند که در نامه ای خطاب به محمدعلی شاه نوشتند: «اعلیحضرتا مقتضیات وقت و شدت هرج و مرج مملکت و انزجار قلوب ملت از اداره آن اعلیحضرت ضرورت به هم رسانیده که آن اعلیحضرت از زحمات بار سنگین سلطنت خود را معاف فرمایند، برطبق همین ضرورت امروز که ۲۷ جمادی‌الثانی ۱۳۲۷ است در سفارت محترمه دولت بهیه روس پناهنده شده بالطبع شخص همایونی خود را از این زحمت فارغ فرمودند علی هذا مجلس عالی فوق‌العاده امروز ۲۷ جمادی‌الثانی ۱۳۲۷ در بهارستان تشکیل یافته اعلیحضرت قوی‌شوکت اقدس سلطان احمد شاه خلد الله ملکه و سلطانه را به شاهنشاهی ایران پذیرفته و تا تشکیل پارلمان موقتاً حضرت مستطاب اشرف عالی آقای عضدالملک دامت شوکته را به سمت نیابت سلطنت اختیار نمود.»

گرچه برخی معتقدند این نامه و تمام سناریو در سفارت روس و انگلیس نوشته شد اما نامه شجاعانه‌ای است.

حالا که پارلمان در ایران تجربه‌ای ۱۱۲ ساله و بودجه‌ای چشمگیر را در خود اندوخته است، انتظار می‌رود، قبل از آنکه به توپ بی‌تدبیری بسته شود، واکنشی نه لزوما از جنس واکنش مجلس دوم به محمدعلی شاه اما واکنشی اثرگذارتر از سوال و حیرت نسبت به وضع موجود داشته باشد یا دست کم بخش بزرگی از این سوال و حیرانی را متوجه خود و عملکرد خود کند، شاید فتح بابی شود برای اصلاح مجلس.

روی موج کوتاه

احتمال لغو سوال از رئیس جمهور

بهرام پارسایی، عضو فراکسیون امید: در حال حاضر سوال از رئیس جمهور نتیجه خاصی نخواهد داشت و تا زمانی که برنامه‌ای منظم و مشخص برای اقدامات خود نداشته باشیم، این اقدامات فایده‌ای ندارد. علاوه بر این معاون پارلمانی رئیس جمهور در خصوص طرح سوال از آقای روحانی گفتند که این اقدام غیرقانونی است، به همین دلیل امکان دارد برخی نمایندگان امضاهای خود را پس بگیرند و اعلام وصول سوال از رئیس جمهور تغییر پیدا کند.

سوال از رئیس جمهور برای دولت غیرقابل پذیرش است

جواد هروی، معاون امور نظارت و هماهنگی معاونت مجلس ریاست جمهوری: آنچه که در مورد سوال از رییس جمهور صورت گرفته کاری غیرحقوقی و حتی خلاف آیین‌نامه داخلی مجلس بوده و برای ما مبهم و غیرقابل پذیرش است. آنچه که در این مقطع انجام خواهیم داد این است که با مجلس شورای اسلامی و ریاست محترم مذاکراتی صورت بگیرد تا ببینیم در نهایت چه اقدامات دیگری را باید انجام دهیم.

تحریم‌ها نتیجه ندهد حیثیت آمریکا بر باد می‌رود

محسن رضایی، دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام: از قدیم گفته‌اند با یک دست نمی‌شود چند هندوانه برداشت؛ آقای ترامپ یک تنه با تمام دنیا سرشاخ شده است یا بر کشورهای اروپایی، چین و کانادا تعرفه بسته یا کشورهایی مثل روسیه و ایران و ترکیه را تحریم کرده است. پایان این ماجرا بسیار مهم است.

اگر تحریم‌ها و تعرفه‌های آقای ترامپ به نتیجه نرسد، نه تنها اقتصاد آمریکا بلکه اندک حیثیت بین‌المللی این کشور نیز بر باد می‌رود و کینه زیادی در جهان نسبت به آن شکل می‌گیرد که می‌تواند آمریکا را چندین گام به عقب باز گرداند.

دیدار ظریف با موگرینی و دبیر کل «آسه آن»

محمدجواد ظریف وزیر امور خارجه ایران و فدریکا موگرینی مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا، طی دیداری در سنگاپور، آخرین تحولات و اقدامات انجام شده در سطح اتحادیه اروپا و جهان برای بهره‌مندی ایران از مزایای برجام پس از خروج غیرقانونی آمریکا از آن را بررسی کردند. ظریف با دبیر کل اتحادیه آسه آن نیز دیدار و در خصوص راههای گسترش همکاری‌های ایران و اتحادیه آسه آن پس از امضای پیمان مودت و همکاری گفتگو و تبادل نظر کردند.

توئیت ربیعی در مورد استیضاحش

علی ربیعی، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در توئیتر خود نوشت: در ۷ ماه دوبار از مجلس رای گرفتم. دوباره استیضاح می‌شوم در حالی که حق دفاع در کمیسیون را نداشتم و مستقیم به صحن آورده شدم. خود را پاسخگوی مردم و نمایندگان می‌دانم به عمومی نمایندگان دلسوز و پاک احترام می‌گذارم علت اصلی استیضاح را نمی‌دانم ولی استیضاح پس از تنها ۵ ماه از استیضاح قبلی را عجیب می‌دانم.

واکنشی به بیانیه اخیر «آیت‌الله مکارم شیرازی»

بهمن کشاورز، رییس سابق اتحادیه سراسری کانون‌های وکلا: یکی از مراجع محترم تقلید در خصوص نحوه برخورد با مجرمان اقتصادی مطالبی گفته‌اند که به عنوان دلالت و نصیحت یک مقام عالی مذهبی قابل توجه است اما باید توجه کرد مشکلات و مسایل اقتصادی از جمله مواردی که فعلا ما به آن مبتلا هستیم، ریشه در اقتصاد و داد و ستد، آن هم در حد جهانی دارد و اینکه کسانی را با اتهاماتی بگیرند و با رسیدگی مثلا انقلابی و قاطع محاکمه و حتی اعدام کنند چیزی را حل نخواهد کرد همچنان که در موارد دیگر حل نکرده‌اند.